

Viite

Asia

EU:n kauppaministerien epävirallinen videokokous 9.6.2020

EU:n kauppaministerien epävirallinen videokokous järjestetään 9.6.2020. Suomea edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari. Asialistalla kokouksessa ovat Maailman kauppajärjestöön (WTO) liittyvät kysymykset ja koronakriisin vaikutukset kauppapolitiikkaan.

WTO-kysymykset

Ministerit keskustelevat WTO:n tilanteesta. Suomi katsoo, että koronakriisin aiheuttamassa talouden taantumassa on entistäkin tärkeämpää ylläpitää ja vahvistaa monenkeskistä ja sääntöpohjaista kauppajärjestelmää. Suomen tavoitteena on, että WTO antaa vahvan panoksen koronakriisin jälkeiseen elpymiseen ja että WTO:n työ omalta osaltaan edistää kestävästä elpymisestä ja kasvua. On toivottavaa, että uuden pääjohtajan valinta pystytään tekemään asetetussa aikataulussa ja ettei prosessi entisestään kärjistä WTO:n lukkiutunutta tilannetta.

COVID-19-pandemian vaikutukset kauppapolitiikkaan

Ministerit jatkavat keskustelua koronaviruksen vaikutuksista kauppapolitiikkaan. Suomi pitää tärkeänä, että vallitsevassa tilanteessa EU jatkaa avoimen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kaupan edistämistä, jossa EU:n vapaakauppasopimukset ovat olennainen osa. Suomi tukee sitä, että koronaviruksen torjunnan kannalta keskeisten tavaroiden kauppaa helpotetaan. Koronakriisin jälkeisen elvytyksen tulee tukea laajempia kestävä kehityksen tavoitteita myös kauppapolitiikassa.

Asialista:

WTO-kysymykset	s. 3
COVID-19-pandemian vaikutukset kauppapolitiikkaan	s. 6

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

TUO-10, TUO-20

2.6.2020

Asia

WTO-kysymykset

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto; EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.6.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ismo Kolehmainen, UM/TUO-10, ismo.kolehmainen@formin.fi, puh. +358 295 350 379Heli Honkapää, UM/TUO-20, heli.honkapaa@formin.fi puh. +358 295 351 455Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi puh. +358 295 350 110Kari Puurunen, PE Geneve, kari.puurunen@formin.fi puh. +41 22 919 4245**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Ministerit keskustelevat Maailman kauppajärjestön (WTO) tilanteesta.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi katsoo, että koronakriisin aiheuttamassa talouden taantumassa on entistäkin tärkeämpää ylläpitää ja vahvistaa monenkeskistä ja sääntöpohjaista kauppajärjestelmää. Suomi antaa täyden tukensa komissiolle WTO:n uudistamistyössä.
- Suomi pitää tärkeänä, että WTO antaa vahvan panoksensa koronakriisin jälkeiseen elpymiseen kaupan keinoin.
- Tavoitteenamme on, että WTO:n työ osaltaan edistää kestävästä elpymisestä ja kasvua. Suomi tukee mahdollisuuksia edistää sopimusteitse olennaisten terveystuotteiden kauppaa WTO:n puitteissa.
- Suomi pitää tärkeänä, että WTO:n uudeksi pääjohtajaksi valitaan henkilö, joka kykenee luotsaamaan järjestöä tehokkaasti nykyisessä vaikeassa tilanteessa. On toivottavaa, että valinta pystytään tekemään asetetussa aikataulussa ja ettei prosessi entisestään kärjistä WTO:n lukkiutunutta tilannetta.
- Suomi pitää tärkeänä, että WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän toimintakyky turvataan sen ylemmän asteen (valituselin) halvaantumisesta huolimatta.

3. NEUVOTTELUTILANNE

WTO tilanne on entisestään vaikeutunut koronakriisin seurauksena. Järjestön uudistamistyö on korkeintaan aluillaan ja neuvottelut ovat pysähtyneet tai hidastuneet. WTO:ssa on nousemassa esiin koronakriisin jälkeinen taloudellinen elvytys kaupan keinoin. WTO:n uudistaminen säilyy kuitenkin

merkittävänä aiheena, jossa EU on ottanut johtoroolia. EU:ssa tullaan keskustelemaan suunnitelmista WTO:n uudistamiseksi koronaviruksen jälkeisessä ympäristössä.

Epävirallisessa EU:n kauppaministereiden videokokouksessa 17.4. monenvälinen järjestelmä ja WTO saivat jäsenmaiden laajan tuen. Komissio on korostanut kriisin hoidossa avointa kauppapolitiikkaa, protektionististen toimien rajoittamista, yhteistyötä ja koordinaatiota sääntöperustaisen järjestelmän mukaisesti.

4. TAUSTA

WTO ja monenvälinen kauppajärjestelmä ovat suurten haasteiden edessä. Näihin pyritään vastaamaan mm. kehittämällä riitojenratkaisujärjestelmän toimintaa, elvyttämällä neuvottelufunktiota ja tehostamalla komiteatoimintaa. Sopimuskantaa on uudistettava ja siinä on huomioitava uusia aiheita, kuten sähköinen kauppa ja investoinnit.

WTO:n tilanne on kuitenkin kehittynyt kevään aikana entistäkin haasteellisempaan suuntaan, ja koronapandemian vuoksi normaali työ on keskeytetty. Kokouksia voidaan toistaiseksi pitää epävirallisina videokokouksina ilman päätöksiä. Myös kesäkuulle suunniteltu WTO-ministerikokous on peruttu. Kazakstan on tarjoutunut isännöimään ministerikokouksen kesäkuussa 2021. Yleisneuvoston on määrä päättää uudesta ajankohdasta mahdollisimman pian. Lisäksi WTO:n pääjohtaja Azevedo on ilmoittanut eroavansa tehtävästään 1.9. alkaen, vuoden etuajassa.

Koronakriisin seurauksena EU:ssa eräät jäsenmaat ovat korostaneet kestävä kehityksen nostamista entistä vahvemmin esiin koronakriisin jälkeisessä kauppapolitiikassa. Komission pyrkimyksenä on integroida kauppa ja kestävä kehitys osaksi elpymistä sekä EU:n monenvälisellä ja kahdenvälisellä kauppa-agendalla. COVID-19-kriisi on kiihdyttänyt jo alkanutta kehityskulkua. Keskusteluissa ovat tulleet esiin myös ”strateginen autonomia” ja arvoketjujen monipuolistaminen. Niin ikään koronakriisin seurauksena EU:n piirissä on keskusteltu ajatuksesta useanväliseksi sopimukseksi olennaisista terveystuotteista. Komissio on ilmoittanut tutkivansa terveydenhuoltopuolen aloitteita ja selvittävänsä myös EU:n mahdollista ehdotusta. Sen mukaan yksi mahdollisuus olisi WTO:n lääkesopimuksen laajentaminen.

WTO:ssa on nousemassa esiin koronakriisin jälkeinen taloudellinen elvyttäminen kaupan keinoin. Talouden elvyttämisessä ja siihen liittyvissä investoinneissa on myös tärkeää edistää kestävä kehitystä. Suomi on pitänyt Genevessä asiaa esillä järjestämällä 11.5. webinaarin aiheesta “*Post-COVID recovery – Sustainable ways to rebuild the economy with the help of trade*”. Webinaari sai erittäin positiivisen vastaanoton, ja keskustelulle suunnitellaan jatkoa.

WTO:n useanvälisissä neuvotteluissa on koronakriisin aikana käyty keskusteluja pienemmillä kokoonpanoilla. Aiheita käsitellessä webinaarien lisäksi varsinaisia kokouksia ei ole tähän mennessä pidetty. EU:n prioriteetteina säilyy edelleen sähköinen kauppa, josta EU haluaa merkittävän sopimuksen. Sähköisen kaupan säännöt muuttuvat entistä tärkeämmiksi pandemian taloudellisista vaikutuksista toipumiseksi. Digitaalisuus on keskeinen, kiertotaloussiirtymää edistävä osa-alue.

WTO:n investointien helpottamisen aloitteessa on saatu huhtikuussa aikaan epävirallinen neuvotteluehdotuskooste. Myös palvelujen kotimaisen sääntelyn voidaan katsoa kokonaisuutena edenneen hyvin. Tärkeinä säilyvät myös monenväliset neuvottelut kalastustukien reformista (sitoumus saattaa neuvottelut päätökseen vuoden loppuun mennessä).

Monenvälisen kauppajärjestelmän kannalta positiivista on, että koronakriisin aikana on kyetty sopimaan WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän valituselimen väliaikaisesti korvaavasta useanvälisestä järjestelystä (MPIA). Valituselin menetti toimintakykynsä viime joulukuussa, kun sen jäsenmäärä laski alle toimivaltaisen minimin Yhdysvaltain estettyä nimitysprosesseissa etenemisen. Mukana

järjestelyssä ovat tällä hetkellä EU ja 20 muuta WTO-jäsentä (Australia, Brasilia, Kanada, Kiina, Chile, Taiwan, Kolumbia, Costa Rica, Guatemala, Meksiko, Uusi-Seelanti, Norja, Singapore, Sveitsi ja Uruguay sekä myöhemmin liittyneet Islanti, Pakistan, Ukraina, Ecuador ja Nicaragua). Järjestely perustuu sitovaan välimiesmenettelyyn ja sen odotetaan olevan osallistujamaiden käytössä kesän jälkeen.

WTO:n uuden pääjohtajan valintaprosessi alkaa 8.6. ja ehdokkaat tulee nimetä 8.7. mennessä. Valintaprosessi kestäisi normaalisti viisi kuukautta siitä, kun ehdokkaat ovat selvillä. WTO:n yleisneuvoston puheenjohtajan tavoitteena on tiivistää sekä kampanjaa että jäsenmaiden konsultointiaikaa. Kampanja-ajan on tarkoitus päättyä elokuun alussa. Sen jälkeen jäsenmailla olisi kuukausi aikaa päästä konsensukseen, ja uusi pääjohtaja aloittaisi tehtävässään syyskuussa. Väistytvä pääjohtaja Azevedo tulee Brasiliasta.

Asia

COVID-19-pandemian vaikutukset kauppapolitiikkaan

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto; EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous 9.6.2020

Asiakirjat

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lauri Kangasniemi, UM/TUO-20, lauri.kangasniemi@formin.fi, 046 921 7545

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Kokouksessa keskustellaan koronaviruksen kaupanäkökohdista ja vaikutuksista kauppapolitiikkaan.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää tärkeänä, että vallitsevassa tilanteessa EU jatkaa avoimen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kaupan edistämistä. EU:n vapaakauppasopimukset ovat olennainen osa tätä kokonaisuutta. Meneillään olevat neuvottelut tulee saattaa maaliin päämäärätietoisesti. Vapaakauppasopimusten toimeenpanon seuranta on entistä tärkeämpää koronakriisin jälkeen.
- Suomi tukee sitä, että koronaviruksen torjunnan kannalta keskeisten tavaroiden kauppaa helpotetaan. Tarkastelussa pitää huomioida niin tullit kuin mahdolliset tullien ulkopuoliset kaupan esteet.
- Koronakriisin jälkeisen elvytyksen tulee tukea laajempia kestävä kehityksen tavoitteita, myös kauppapolitiikassa.
- Suomi pitää tärkeänä pohtia keinoja Euroopan resilienssin vahvistamiseksi. Kriittisiä tuotteita koskevien arvoketjujen hajauttaminen ja tuotannon vahvistaminen Euroopassa voivat tarjota tähän mahdollisuuksia, mutta niihin tulisi pyrkiä ennen muuta vahvistamalla Euroopan kilpailukykyä investoinneilla tutkimukseen, kehitykseen ja uusiin sovelluksiin.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ministerit jatkavat keskustelua koronaviruksen vaikutuksista kauppapolitiikkaan aiemmassa ulkoasiainneuvoston epävirallisessa kauppaministerikokouksessa 16.4. käymänsä keskustelun pohjalta.

4. TAUSTA

Koronavirus on aiheuttanut voimakkaan shokin kansainvälisessä taloudessa. Niin maailmantalous kuin -kauppa ovat sukeltaneet huomattavasti vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Ennakkotilastojen valossa EU:n bruttokansantuote supistui noin 3,3 prosenttia tammi-maaliskuussa. Yhdysvalloissa bruttokansantuote laski 4,8 prosenttia ja Kiinassa 6,8 prosenttia.

Koronaviruksen vaikutus näkyy myös alkuvuoden kauppatilastoissa. Tullin ennakkotilastojen perusteella Suomen tavaravienti laski tammi-maaliskuussa 13,1 prosenttia. Koronaviruksen lisäksi viennin laskuun vaikuttivat alkuvuoden metsäteollisuuden lakot. Samaan aikaan tavaratuonti laski 3,8 prosenttia. Ulkokauppa on supistunut sisäkauppaa enemmän. EU-tasolla tavaravienti väheni 3,2 prosenttia ja tavaratuonti 5,3 prosenttia vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Odotusarvona on, että kansainvälinen kauppa kärsii koronaviruskriisin vuoksi merkittävästi vuonna 2020. WTO on arvioinut maailman tavarakaupan laskevan 13-32 prosenttia. Lisäksi järjestön laatima tavarakaupan barometri keikahti reilusti alaspäin toukokuussa, mikä ennakoii kansainvälisen kaupan alavireen jatkuvan vuoden toisella neljänneksellä. Komissio puolestaan ennakoii tavaroiden ja palveluiden yhteenlasketun kaupan supistuvan lähes 10 prosenttia kuluvana vuonna. Vaikutusten ennustamista vaikeuttaa, ettei pandemian lopullisesta kestosta ole tietoa.

Kriisin seurauksena monet maat ovat pyrkineet turvaamaan koronaviruksen torjunnan kannalta olennaisen tavarantoiminnan saannin. Väliaikaisia vientirajoitteita on asetettu muun muassa lääkkeille, lääkinnällisille laitteille sekä terveydenhuollon suojavarusteille. Jotkut maat ovat asettaneet vientirajoitteita myös perushyödykkeille kuten viljalle. EU:kin asetti maaliskuussa erinäisten suojavälineiden viennin kolmansiiin maihin luvanvaraiseksi. Luvanvaraisuus päättyi 25.5. Kaiken kaikkiaan vientirajoitusten osuus maailmankaupasta on kuitenkin pieni. WTO on rekisteröinyt tähän mennessä yli 200 koronaviruksen torjuntaan liittyvää kauppatoimea, joista hieman alle puolet on luonteeltaan kauppaa rajoittavia.

Vientirajoitteiden lisäksi useat maat ovatkin helpottaneet edellä mainittujen tavaroiden tuontia. EU on tehnyt päätöksen, ettei koronaviruksen torjuntaan käytettävistä tuotteista peritä tuontitulleja tai arvonlisäveroa.

Koronavirus on aiheuttanut jonkin verran haasteita yritysten tuotantoketjuissa. Myös logistiikan kustannukset ovat nousseet. Silti laajemmin tavarakaupassa ei toistaiseksi ole merkittäviä rajoitteita. Kriisin vallitessa on tärkeää, että vienti ja tuonti pysyvät mahdollisimman vapaina välttämättömistä taudinrajoitustoimista huolimatta.

Monen- tai useanvälisiä kauppapoliittisia toimia koronaviruksen torjumiseksi ei ole vielä nähty. Kriisistä toipumisessa kansainvälisellä kaupalla on tärkeä rooli.

Koronavirus on herättänyt useissa maissa huolen riippuvuudesta muiden maiden tuotannosta muun muassa lääkkeissä ja niiden raaka-aineissa. Keskustelua on käyty siitä, pitäisikö kriittisten tavaroiden kotimaisia ja alueellisia tuotantoketjuja vahvistaa. Käytännössä tämä voi olla hankalaa niin raaka-aineiden ja osaamisen saatavuuden kuin myös kustannusten näkökulmasta. Yritysten tuotantoketjut muodostavat monimutkaisia kokonaisuuksia, joiden uudelleen muotoutuminen vie joka tapauksessa aikaa. Tavoite eurooppalaisen resilienssin ja johtajuuden vahvistamiseksi on kuitenkin oikea. Investoiminen tutkimukseen, kehitykseen ja uusiin sovelluksiin on keskeinen keino vahvistaa Euroopan kilpailukykyä edelleen.

LIITTEET

Asiasanat	kauppapolitiikka, koronavirukset, UAN Ulkoasiainneuvosto, WTO, vapaakauppa
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM